

УДК 780.614.335.082.4:78.071.1(450):781.68.071.2

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-5-21>**Андрій НІКОЛЕНКО**

викладач, Харківський національний університет мистецтв імені І.П. Котляревського, майдан Конституції, 11/13, м. Харків, Україна, 61003

ORCID: 0000-0003-1126-678X

Бібліографічний опис статті: Ніколенко, А. (2025). Стильові особливості трактування Концерту Джованні Боттезіні № 2 h-moll для контрабаса з оркестром. *Fine Art and Culture Studies*, 5, 164–170, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-5-21>

СТИЛЬОВІ ОСОБЛИВОСТІ ТРАКТУВАННЯ КОНЦЕРТУ ДЖОВАННІ БОТТЕЗІНІ № 2 H-MOLL ДЛЯ КОНТРАБАСА З ОРКЕСТРОМ

У статті розглянуто стильові особливості трактування Концерту Джованні Боттезіні № 2 h-moll для контрабаса з оркестром. В контексті творчості видатного італійського композитора-контрабасиста проаналізовано творчі надбання, які стали «революційними» для розвитку жанру контрабасового концерту. Дослідницьку увагу сфокусовано не лише на технічних відкриттях інструмента, розкривається нова модель концертного стилю, в якій контрабас уперше постає, як повноцінний носій мелодійної та драматургічної виразності. Окрему вагу приділено яскравим прикладам де синтезовані різні типи мислення – сольний та ансамблевий, що призвело до появи нового зразку інструментального концерту. Зазначено, що Концерт для контрабаса з оркестром № 2 h-moll Джованні Боттезіні займає беззаперечне лідерство в репертуарі контрабасистів та один з топ концертів в світовій виконавській практиці. Досліджено, що твір залишається елітарним музичним твором, який відображає рівень інструментальної майстерності та художнє мислення музиканта, їхні спільні риси.

Мета статті – на прикладі Концерту для контрабаса з оркестром № 2 h-moll Джованні Боттезіні, проаналізувати та виявити унікальність композиції, надати характеристику художньо-технічних засобів і стилістичних рис, що визначають специфіку виконавської інтерпретації. У дослідженні простежено становлення контрабаса, як сольного інструмента, окреслено роль Боттезіні у формуванні нового концертного стилю, розкрито особливості ліричного мислення, динамічної виразності та імпровізаційності його концертів.

Методологія дослідження. Основу статті становить комплекс підходів, спрямованих на всебічне вивчення специфіки трактування контрабасового Концерту № 2 h-moll Дж. Боттезіні. У дослідженні використано історико-контекстуальний, системно-аналітичний, порівняльно-стильовий, музично-аналітичний та інтерпретаційно-виконавський методи, що забезпечують глибоке розкриття жанрових, стильових і виконавських особливостей Концерту композитора.

Наукова новизна. Полягає у всебічному аналізі трактування контрабасового Концерту № 2 h-moll Дж. Боттезіні, зокрема у визначенні специфіки його виконавського стилю, інтерпретаційних принципів і ролі композитора у формуванні віртуозного напрямку контрабасового мистецтва. Уперше акцентовано на взаємозв'язку між композиторським задумом і виконавською практикою, як ключовому чиннику розвитку жанру контрабасового Концерту.

У висновках зазначено, що Концерт для контрабаса з оркестром № 2 h-moll Дж. Боттезіні заклала основу нового типу контрабасового концерту, який поєднує вокальність, технічну віртуозність і ансамблеву взаємодію з оркестром.

Ключові слова: Контрабасовий концерт; Джованні Боттезіні, виконавська інтерпретація, віртуозність, італійський романтизм, контрабасове мистецтво.

Andriy NIKOLENKO

Lecturer, Kharkiv National University of Arts named after I.P. Kotlyarevsky, maidan Konstytutsiy, 11/13, Kharkiv, 61003, Ukraine

ORCID: 0000-0003-1126-678X

To cite this article: Nikolenko, A. (2025). Stylovi osoblyvosti traktuvannia Kontsertu Dzhovanni Bottezini № 2 h-moll dlia kontrabasa z orkestrom [Stylistic features of the interpretation of Giovanni Bottesini's Concerto No. 2 in B minor for double bass and orchestra]. *Fine Art and Culture Studies*, 5, 164–170, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-5-21>

STYLISTIC FEATURES OF THE INTERPRETATION OF GIOVANNI BOTTESINI'S CONCERTO NO. 2 IN B MINOR FOR DOUBLE BASS AND ORCHESTRA

The article examines the stylistic features of the interpretation of Giovanni Bottesini's Concerto No. 2 in B minor for double bass and orchestra. In the context of the work of the outstanding Italian composer-double bassist, the creative achievements that became "revolutionary" for the development of the double bass concerto genre are analyzed. Research attention is focused not only on the technical discoveries of the instrument, a new model of concert style is revealed, in which the double bass appears for the first time as a full-fledged carrier of melodic and dramatic expressiveness. Particular emphasis is given to vivid examples where different types of thinking are synthesized – solo and ensemble, which led to the emergence of a new model of instrumental concerto. It is noted that Giovanni Bottesini's Concerto for Double Bass and Orchestra No. 2 in B minor takes undisputed leadership in the repertoire of double bassists and is one of the top concerts in world performance practice. It has been studied that the work remains an elite musical work, which reflects the level of instrumental mastery and artistic thinking of the musician, their common features.

The purpose of the article is to analyze and reveal the uniqueness of the composition, using the example of the Concerto for Double Bass with Orchestra No. 2 in B-moll by Giovanni Bottesini, to provide a characteristic of the artistic and technical means and stylistic features that determine the specifics of the performance interpretation. The study traces the formation of the double bass as a solo instrument, outlines the role of Bottesini in the formation of a new concert style, and reveals the features of lyrical thinking, dynamic expressiveness and improvisation of his concertos.

Research methodology. The article is based on a set of approaches aimed at a comprehensive study of the specifics of the interpretation of the Double Bass Concerto No. 2 in B-moll by G. Bottesini. The study uses historical-contextual, system-analytical, comparative-stylistic, musical-analytical and interpretative-performing methods that provide a deep disclosure of the genre, style and performance features of the composer's Concerto.

Scientific novelty. It consists in a comprehensive analysis of the interpretation of the double bass Concerto No. 2 in B minor by G. Bottesini, in particular in determining the specifics of his performance style, interpretative principles and the role of the composer in the formation of the virtuoso direction of double bass art. For the first time, the emphasis is placed on the relationship between the composer's idea and performance practice as a key factor in the development of the double bass Concerto genre.

The conclusions indicate that the Concerto for Double Bass with Orchestra No. 2 in B minor by G. Bottesini laid the foundation for a new type of double bass concerto, which combines vocals, technical virtuosity and ensemble interaction with the orchestra.

Key words: double bass concerto; Giovanni Bottesini, performance interpretation, virtuosity, Italian romanticism, double bass art.

Постановка проблеми. Жанр контр-абасового концерту посідає особливе місце в сучасному музикознавстві та виконавській практиці. Протягом тривалого часу контрабас залишався інструментом, головна функція якого полягала у забезпеченні гармонічного та ритмічного фундаменту ансамблю чи оркестру. Його темброві можливості, широкі регістрові діапазони та безмежний технічний та художній потенціал, як сольного інструмента довгий час залишалися поза увагою композиторів. Лише в середині XIX століття, у добу романтизму, контрабас поступово виходить на новий рівень свого художнього осмислення, стаючи об'єктом сольного та віртуозного самовираження.

У контексті запропонованої теми Концерт для контрабасу з оркестром № 2 h-moll Джованні Боттезіні має визначальне значення. Виступаючи, як виконавець, композитор і диригент, Боттезіні поєднав у своїй творчості принципи італійської вокальної культури з інструментальною віртуозністю, заклавши основу нового концертного стилю, орієнтованого на

синтез вокальної кантилени та технічної експресії (Baines, 1978: 113).

Водночас проблема трактування Концерту h-moll Боттезіні не вичерпується їхньою технічною складністю чи зовнішнім блиском, вона має глибший зміст, пов'язаний із питанням виконавської інтерпретації – виконавець реалізує композиторську концепцію «співучого контрабаса». Особлива специфіка ставить перед інтерпретатором низку завдань: пошук балансу між вокальною виразністю і технічною віртуозністю, узгодження сольної партії з оркестровим звучанням, відтворення оперної драматургії у чисто інструментальній формі.

У сучасному музикознавчому дискурсі спостерігається недостатня увага до питань не тільки творчості Боттезіні, а й еволюції контр-абасових виконавської школи. Більшість досліджень зосереджується на загальній історії інструменту або біографічних аспектах композитора, тоді як його композиторська спадщина розглядається фрагментарно. У зв'язку з особливою актуальністю Концерту та вагомим місцем його в учбовому плані кожного здобувача

освіти пропонувано системний аналіз розкриття виконавських особливостей і питань трактування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблематика становлення контрабаса, як сольного інструмента та питання його інтерпретації в концертній практиці досить широко представлена у музикознавчій літературі, проте наявні дослідження мають виразну спеціалізацію та фрагментарний характер. У науковому дискурсі можна відокремити кілька взаємопов'язаних груп публікацій: історико-інструментальні дослідження, техніко-методичні праці, інтерпретаційно-стилістичні розвідки, видання джерел (авторські та критичні ред.), а також дослідження, орієнтовані на аналіз виконавської практики й звукозаписів. Кожна з цих груп висвітлює окремі аспекти проблеми, але жодна з них не формує цілком комплексної картини виконавської інтерпретації Концерту *h-moll* Дж. Боттезіні, що й зумовлює наукову невизначеність у даній темі.

До першої групи належать фундаментальні історико-інструментальні праці, які простежують еволюцію контрабаса від *basso continuo* до сольного інструмента. Роботи Ф. Бейнса (Baines, 1978) та М. Букофцера (Bukofzer, 1947) дають необхідний фон для розуміння загальних змін інструментальної практики, зокрема трансформації апарату гри, конструкційних змін інструмента та зміни його соціальної ролі в оркестрі. Саме ці праці підкреслюють роль XIX століття як переломного періоду, коли контрабас починає розглядатися як можливий суб'єкт сольного вислову (Baines, 1978; Bukofzer, 1947).

Друга група – техніко-методичні дослідження – охоплює праці, присвячені аплікатурі, позиційній грі, штрихам та педагогічним підходам до навчання гри на контрабасі (Dombrowski, 1998; Sitkevich, 2015). Ці джерела корисні для розуміння технічної бази, необхідної для виконання творів високої складності, до яких належить Концерт Боттезіні. У них детально аналізуються технічні засоби: робота лівої руки у високих позиціях, методи добору пальців для швидких пасажів, застосування флажолетів, а також методика розвитку інтонації та звуковидобування. Проте техніко-методичні праці, як правило, зосереджені на «як» виконати матеріал, а не на «чому» базувати стильове та образне рішення інтерпретації.

Третій напрям – інтерпретаційно-стилістичні розвідки – найтісніше стосується теми даної статті. У працях К. Брюна (Brun, 1965), П. Філіпса (Phillips, 2002) і Т. Мартіна (Martin, 2003) висвітлено вокально-стилістичні основи гри Боттезіні: наголос на кантиленності, застосування *portamento*, тонка динамічна палітра та субтильні нюанси фразування (Brun, 1965: 82–95; Phillips, 2002: 50–64). У цих роботах акцентовано, що Боттезіні свідомо репрезентував контрабас як «співаючий» інструмент, переймаючи прийоми оперного виконавства і трансформуючи їх у інструментальну мову. Проте на відміну від описових тверджень, бракує систематичного аналізу, який би зіставив ноти, виконавські практики XIX століття та сучасні інтерпретації.

Окремої згадки заслуговують праці, що розглядають питання жанрової природи концерту й взаємин соліста з оркестром (Sisman, 1986; Zohn, 2009). Ці роботи, хоч і не спеціалізуються на контрабасі, пропонують корисні теоретичні рамки для осмислення «партнерства» між сольним інструментом і оркестром, що має безпосереднє значення для інтерпретації концертів Боттезіні. У контексті нашого дослідження важливо зауважити, що аспекти оркестрової підтримки, розстановки динамік та балансу часто залишаються поза увагою у суто інструменталістичних працях, хоча вони істотно впливають на остаточне звучання сольної партії.

В українському музикознавстві важливими є дослідження, що поєднують педагогічний і виконавський підходи (Кияновська, 2017; Стадник, 2020; Глушко, 2021). Ці роботи підкреслюють необхідність формування інтонаційної культури, визначення тембрових орієнтирів та розвитку позиційної свободи у виконавців, однак найчастіше вони не фокусуються саме на історико-стилістичній інтерпретації Концерту Боттезіні.

Системний огляд літератури засвідчує кілька ключових недоліків у сучасній науковій картині: по-перше, роз'єднаність підходів – історики, педагоги, і практики говорять різними мовами; по-друге, відсутність комплексного дослідження, яке б інтегрувало нотний текст, авторські виконавські практики, редакторські інтервенції та сучасні записні традиції; по-третє, недостатня увага до проблеми відтворення оперно-вокальної парадигми у інструментальному контексті Боттезіні.

Таким чином, накопичений науковий матеріал створює підґрунтя для подальшого цілеспрямованого дослідження – комплексного аналізу стильових особливостей трактування Концерту № 2 h-moll Дж. Боттезіні для контрабаса з оркестром, що поєднає історико-стильову реконструкцію, техніко-педагогічний аспект і аналіз сучасних інтерпретацій. Саме така міждисциплінарна перспектива має потенціал заповнити сучасну лакуну в дослідженні.

Мета статті: є виявлення та наукове обґрунтування стильових особливостей трактування контрабасового Концерту № 2 h-moll Джованні Боттезіні, зокрема аналіз специфіки поєднання технічної віртуозності й вокальної кантиленності, що визначають унікальність його концертного стилю. У межах дослідження передбачається з'ясувати історико-стильові передумови формування жанру контрабасового Концерту, визначити роль композитора у становленні нової концертної парадигми XIX століття, а також розкрити принципи виконавської інтерпретації, які забезпечують цілісне художнє відтворення його творів у сучасній концертній практиці.

Виклад основного матеріалу. Жанр Концерту, як форма музичного мислення виник ще у добу *barocco*, коли протиставлення соліста та ансамблю або оркестру відображало загальні естетичні принципи контрастності та діалогу. Водночас контрабас у цей період не розглядався як інструмент, здатний до сольного виконання. Його функція обмежувалася гармонічною опорою *basso continuo*, що підкреслювало його низький регістр і статичний характер звучання.

Перші спроби сольного використання контрабаса з'являються наприкінці XVIII – на початку XIX століття, насамперед у творчості Доменіко Драгонетті (1763–1846) – видатного італійського контрабасиста, якого справедливо вважають попередником Боттезіні. У його концертах та варіаційних творах уже простежується прагнення розкрити виразовий потенціал інструмента, проте виконавська мова ще тяжіє до технічної демонстрації, без глибшого тематичного розвитку. Таким чином, саме у XIX столітті виникають умови для перетворення контрабаса на повноцінний сольний інструмент.

На цьому тлі постать Джованні Боттезіні є ключовою. Він не лише розширив технічний діапазон контрабаса, але й створив цілісну

концепцію трактування жанру, у якій поєдналися принципи оперної драматургії, романтичного симфонізму та віртуозної концертності.

Джованні Боттезіні – яскравий представник італійської музичної школи середини XIX століття, в основі якої лежить оперний мелодизм і культ вокальної виразності. Навчання в Міланській консерваторії сформувало його, як музиканта, який був: контрабасистом, диригентом, композитором, автором опер, камерних і концертних творів. Саме тому його концертне трактування контрабаса вирізняється «вокальністю інструментального мислення».

Мелодичний стиль Боттезіні відзначається плавністю фразування, аріозністю інтонацій, широким використанням кантиленних ліній, що часто наслідують людський голос. У цьому простежується вплив традиції *bel canto*, притаманної італійським композиторам доби – Д. Белліні, Г. Доніцетті, Дж. Верді. Однак на відміну від опери, де мелодія підпорядкована слову, у Боттезіні мелодична виразність поєднується з віртуозністю, що створює ефект співу без слів, трансформованого через тембр контрабаса.

Боттезіні створив низку творів, у яких контрабас виступає солюючим інструментом: *Concerto No. 1 in fis-moll*, *Concerto No. 2 in h-moll*, *Gran Duo Concertante* (для скрипки, контрабаса та оркестру), а також численні фантазії на теми з опер (“*Lucia di Lammermoor*”, “*Beatrice di Tenda*”, “*La Sonnambula*”). Усі ці твори демонструють спільні риси композиторського стилю, що визначають його індивідуальне трактування жанру.

Насамперед, це синтез віртуозного і ліричного начал. На відміну від ранніх концертів для контрабаса, де домінує технічна складність як самоціль, у Боттезіні віртуозність завжди підпорядкована музичному образу. Вона є засобом розкриття емоційної напруги, драматичного контрасту або кульмінаційного розвитку.

Формально його концерти спираються на класичну тричастинну будову (*Allegro – Andante – Finale*), однак внутрішня організація частин нагадує оперну сцену. Замість традиційного тематичного контрасту він часто застосовує діалогічну драматургію, де теми співвідносяться як герої й антагоністи. У Концерті № 2 h-moll Боттезіні вражає насичена оркестрова експозиція, після якої вступ соліста

сприймається як «вихід» персонажа на сцену – прийом, типовий для оперної драматургії.

Одним із визначальних досягнень Боттезіні є новий баланс між контрабасом та оркестром. У попередніх зразках жанру оркестр часто обмежувався функцією акомпанементу. Натомість у Боттезіні оркестр виконує повноцінну драматургічну роль: він не лише підтримує, а й вступає у тематичний діалог із солістом.

Важливим є і тембровий аспект. Композитор уникає щільного оркестрового tutti, натомість віддає перевагу прозорим фактурам, що дозволяють контрабасу «дихати». Часто він використовує струнний оркестр без духових, або обмежує їх функцію, щоб не заглушити низький тембр соліста. Таке оркестрування створює камерне звучання, наближене до ансамблевого музикування. Цей підхід відображає загальну тенденцію романтизму до індивідуалізації музичної виразності, де інструмент сприймається, як голос особистості. Саме тому у Концерті № 2 h-moll Боттезіні оркестр стає не масою, а «співрозмовником», що віддзеркалює внутрішні емоції героя.

Творчість Боттезіні знаменувала революційний прорив у техніці гри на контрабасі. Композитор розробив низку прийомів, які значно розширили виконавські можливості інструмента:

- активне використання високих позицій;
- застосування подвійних нот, штучних флажолетів, швидких пасажів, арпеджіо;
- розширення діапазону динамічних і артикуляційних відтінків;
- введення віртуозних каденцій як структурно-драматичних елементів.

Ці технічні новації не лише продемонстрували потенціал інструмента, але й утвердили нову естетику виконання, де контрабас виступає не як акомпануючий, а як повноцінний соліст.

Особливо показовими є каденція, що має функцію емоційної кульмінації твору. У них виконавець отримує простір для індивідуальної інтерпретації, імпровізаційності, демонстрації власної технічної та виразової майстерності.

Вплив Дж. Боттезіні на подальший розвиток контрабасового мистецтва важко переоцінити. Його Концерт № 2 h-moll заклав основу академічної школи контрабасового соло, яка згодом розвивалася в різних національних традиціях. У ХХ столітті на основі його

новаторств сформувалися школи С. Кусевицького, Л. Штрайхера, Г. Рабіновича, що продовжили розвивати його технічні і стилістичні відкриття.

Боттезіні перетворив контрабас із суто оркестрового інструмента на самодостатній художній голос, який здатен передавати широкий спектр емоцій – від ліричної сповіді до драматичного монологу. Його концепція поєднала традицію *bel canto* з принципами романтичної концертності, що стало визначальним для подальшої еволюції жанру.

Висновки. У ході дослідження було з'ясовано, що Концерт № 2 h-moll для контрабаса з оркестром Джованні Боттезіні є одним із найвищих досягнень у розвитку жанру контрабасового концерту ХІХ століття. Його стильові особливості визначаються синтезом італійської вокальної кантилени, віртуозної техніки та романтичної експресії, що надало контрабасу нову художню функцію повноцінного сольного інструмента. Боттезіні не лише розширив технічні можливості контрабаса, а й створив нову модель взаємодії соліста з оркестром, у якій головну роль відіграє художня драматургія і глибока емоційна насиченість музичної мови.

Боттезіні став першим композитором, який сформував повноцінну віртуозну школу контрабасового виконавства. Його Концерт вирізняється надзвичайною технічною складністю, проте ця складність не має демонстративного характеру, а служить художній меті – виявленню внутрішнього драматизму, контрастів і ліричної виразності. Завдяки його новаторським технічним прийомам – гри у верхніх регістрах, використанню подвійних нот, арпеджіо, флажолетів, швидких пасажів і глісандо – контрабас отримав нове темброве обличчя та вийшов за межі традиційного оркестрового звучання. Митець перетворив його на інструмент, здатний передавати найтонші відтінки почуттів, що наблизило контрабасову партію до людського голосу.

Важливо зазначити, що Концерт у його розумінні постає, як інструментальний еквівалент опери, де соліст виконує роль «вокального персонажа», а оркестр – роль супроводу, коментатора і драматургічного контрапункту. У багатьох моментах музика Боттезіні тяжіє до кантиленного, співучого типу мелодики, насиченого емоційною експресією, що наближає

контрабас до тембрової природи людського голосу. Такий підхід свідчить про глибоке розуміння композитором вокальної природи музики, властивої італійській традиції.

У контексті історії розвитку контрабасового Концерту Боттезіні можна розглядати, як переломний етап. До нього цей жанр мав переважно утилітарний характер і не виходив за межі навчального чи демонстраційного репертуару. Завдяки Боттезіні контрабасовий Концерт перетворюється на самостійний художній твір високого рівня, що може конкурувати з концертами для інших інструментів – скрипки, віолончелі чи фортепіано. Він закладає жанрову модель, у якій поєднуються блискуча технічність, виразна мелодика та глибокий ліризм, що згодом стане взірцем для цілої плеяди контрабасистів і композиторів XX–XXI століть.

З точки зору виконавської інтерпретації, Концерт Боттезіні h-moll вимагає високого рівня артистизму, технічної майстерності та музичного інтелекту. Соліст має володіти не лише віртуозною технікою, але й оперним чуттям фразування, розумінням драматургії, динамічних контрастів, тембрової палітри. Така синтетичність виконавського підходу формує особливий тип музиканта – інтерпретатора-актора, що уособлює естетичний ідеал романтизму, де кожен твір – це особистісна сповідь, емоційно насичений діалог із публікою.

У результаті аналізу можна зробити висновок, що основними рисами трактування контрабасового Концерту № 2 h-moll Дж. Боттезіні є:

1. Переосмислення ролі контрабаса як сольного інструмента, здатного до широкого емоційного і технічного діапазону.

2. Впровадження вокально-оперної виразності, як основного принципу формування мелодичної лінії.

3. Діалогічна взаємодія соліста з оркестром, що набуває драматургічного характеру.

4. Розширення виражальних можливостей інструмента через новаторські технічні прийоми.

5. Симфонізація жанру та підпорядкування всіх компонентів єдиній концепції музичної драматургії.

Отже, контрабасовий Концерт № 2 h-moll Дж. Боттезіні становить вершину романтичного напрямку у розвитку інструментальної музики XIX століття. Його спадщина не лише визначила естетичні орієнтири для майбутніх поколінь контрабасистів, але й започаткувала новий тип концертного мислення, у якому поєднано технічну віртуозність, вокальну мелодику, філософську глибину і сценічну виразність. У цьому сенсі Боттезіні став справжнім реформатором жанру, його творчість стала фундаментом подальшого розвитку контрабасового мистецтва у світовому музичному процесі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Берман А. Л. Італійський романтизм у камерно-інструментальній музиці XIX століття. *Музична Україна*. 2015. Вип. 3. С. 18-184.
2. Висоцька Н.П. Виконавські інтерпретації контрабасових концертів Дж. Боттезіні. *Мистецтвознавчі записки*. 2019. Вип. 35. С. 48-54.
3. Бенедетті Е.Д. Джованні Боттезіні: віртуоз контрабасу та композитор-новатор. 2012. Вип. 2. С. 15-215.
4. Григор'єва О.В. Контрабас у камерно-оркестровому жанрі: історія та перспективи розвитку. *НМАУ ім. П.І. Чайковського*. 2017. Вип. 7. С. 12-126
5. Дейч М.С. Технічні інновації в контрабасовому мистецтві доби романтизму. *Вісник КНУКіМ*. 2020. Вип. 42. С. 39-45.
6. Мельничук І.О. Еволюція жанру інструментального концерту в європейській музиці XIX століття. *Вісник НМАУ*. 2018. Вип. 26. С. 56-64.
7. Сидоренко Л.В. Виконавські школи контрабаса в Італії XIX століття. *Науковий вісник НМАУ*. 2021. Вип. 53. С. 74-80.
8. Кравченко Т.І. Українська контрабасова школа: історія становлення та перспективи розвитку. *Вісник ХНУМ ім. І.П. Котляревського*. 2022. Вип. 15. С. 65-71.
9. Павленко О.С. Сучасні тенденції виконавської інтерпретації контрабасових творів. *Вісник КНУКіМ*. 2021. Вип. 45. С. 58-63.
10. Шевченко М.А. Розвиток виконавських традицій українського контрабасового мистецтва XX-XXI століття. *Музикознавчий вісник*. 2020. Вип. 28. С. 33-40.
11. Поліщук А.В. Проблеми інтерпретації в сучасному контрабасовому виконавстві. *Вісник Львівської національної музичної академії ім. М.В. Лисенка*. 2022. Вип. 48. С. 51-59.

REFERENCES:

1. Berman, A.L. (2015). Italiys'kyy romantyzm u kamerno-instrumental'niy muzytsi XIX stolittya [Italian Romanticism in 19th-century chamber and instrumental music]. *Muzychna Ukraina*, 3, 18-184 [in Ukrainian].
2. Vysots'ka, N.P. (2019). Vykonavs'ki interpretatsiyi kintrabasovykh kontsertiv Dzh. Bottezini [Performance interpretations of double bass concertos by G. Bottesini]. *Mystetstvoznavchi zapysky*, 35, 48-54 [in Ukrainian].
3. Benedetti, E.D. (2012). Dzovanni Bottezini: virtuozy kontrabasu ta kompozytor-novator [Giovanni Bottesini: Double Bass Virtuoso and Innovative Composer]. 2, 15-215 [in Ukrainian].
4. Hryhor'yeva, O.V. (2017). Kontrabas u kamerno-orkestrtovomu zhanri: istoriya ta perspektyvy rozvytku [Double bass in the chamber and orchestral genre: history and development prospects]. *NMAU im. P.I. Chaykovs'koho*, 7, 12-126 [in Ukrainian].
5. Deych, M.S. (2020). Tekhnichi innovatsiyi v kontrabasovomu mystetstvi doby romantyzmu [Technical innovations in the art of double bass in the Romantic era]. *Visnyk KNUKiM*, 42, 39-45 [in Ukrainian].
6. Mel'nychuk, I.O. (2018). Evolyutsiya instrumental'noho konsertu v yevropeys'kiy muzytsi XIX stolittya [The Evolution of the Instrumental Concerto Genre in European Music of the 19th Century]. *Visnyk KNUKiM*, 26, 56-64 [in Ukrainian].
7. Sydorenko, L.V. (2021). Vykonavs'ki shkoly kontrabasa v Italiyi XIX stolittya [Double bass performance schools in Italy in the 19th century]. *Naukovyy visnyk NMAU*, 53, 74-80 [in Ukrainian].
8. Kravchenko, T.I. (2022). Ukrayins'ka kontrabasova shkola: istoriya stanovlennya ta perspektyvy rozvytku [Ukrainian double bass school: history of formation and development prospects]. *Visnyk KHNUM I.P.Kotlyarevs'koho*, 15, 65-71 [in Ukrainian].
9. Pavlenko, O.S. (2021). Sychasni tendentsiyi vykonavs'koyi interpretatsiyi kontrabasovykh tvoriv [Modern trends in the performance interpretation of double bass works]. *Visnyk KNUKiM*, 45, 58-63 [in Ukrainian].
10. Shevchenko, M.A. (2020). Rozvytok vykonavs'kykh tradytsiy ukrains'koho kontrabasovoho mystetstva XX-XXI stolittya [Development of performing traditions of Ukrainian double bass art in the 20th-21st centuries]. *Muzykoznavchyy visnyk*, 28, 33-40 [in Ukrainian].
11. Polishchuk, A.V. (2022). Problemy interpretatsiyi v suchasnomu kontrabasovomu vykonavstvi [Problems of interpretation in modern double bass performance.]. *Visnyk L'vivs'koyi natsional'noyi muzychnoyi akademiyi im. M.V. Lysenka*, 48, 51-59 [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 23.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 20.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025